

ENTREVISTA

Semblança: Josep Ramoneda

Pere Font i Grasa

Diuen els entesos que en Josep Ramoneda i Molins, filòsof, periodista i director del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, és un dels joves pensadors més influent en els notables àmbits culturals de Barcelona, com també en el conjunt de la política catalana i espanyola. Els seus escrits a la premsa mantenen un to de fermesa a l'hora de carregar les tintes contra les malifetes de la *derechona pepera*; d'estirar de les orelles els capgrossos del nacionalisme pactista: de cantar-li les quaranta als socialistes maragallians i zapateristes en general. Darrerament s'ha mullat de valent en diverses temàtiques que haurien de preocupar al comú de la gent. Entre d'altres: Globalització; Xantatge del poder financer davant el poder polític; Nacionalisme, Federalisme i altres ismes...

Del tocar de peus a terra d'en Ramoneda em quedo amb la defensa que fa dels treballadors de la Lear de Cervera, una prova fefaent de la deslocalització del treball, un altre dels temes que amb la precarietat laboral, més rius de tinta fa corre. Les seves opinions tenen la deguda amplificació radiofònica a tertúlies de gran volada. Ramoneda no para, com a persona que es mou, involucrada i compromesa amb el seu pensament, dins el temps i l'espai que ocupa i preocupa a la seva ciutat, el seu país i, molt especialment, a la seva gent.

Josep Ramoneda va viure molt poc temps a Sabadell i es considera un barceloní de soca-rel, com una persona forjada a partir d'aquell nen de Cervera, passat per estudiant a Olot, filòsof i periodista a Barcelona i una breu pausa de malalt a Sabadell. Gairebé sempre d'un costat a l'altre "donant fe" de la vida notarial del seu pare En Ramon Ramoneda Viver, ell sí, ben arrelat a Sabadell i membre que fou del patronat fundador dels Amics de les Arts i de les Lletres de Sabadell, editor del nostre *Quadern*.

Al despatx del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), al carrer de Montalegre vam tenir ocasió de conversar a primers de març.

Com a director del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona cal suposar que estàs satisfet perquè l'any 2001 ha estat excepcional per quantitat de visites, com també per la qualitat de les mostres.

Diria que hem arribat a la velocitat de creuer amb més activitats que mai. Globalment el perfil de l'any és molt bo amb algunes iniciatives que al meu enten-

dre han estat molt interessants. Experiències tan singulars com: l'exposició Pegaso, o l'exposició Africas o la Ciutat dels Cineastes...o el Canaletto de Venècia. Exemples de realitzacions que demostren tota la gamma de registres d'aquesta Casa. Es a dir, les diferents maneres d'interpretar la museologia. També hi ha hagut activitats interessants amb barreja de disciplines diferents. Hem avançat, i molt, en el Centre de Documentació. En fi, globalment ha estat un any bo. Creiem que cal seguir amb els projectes culturals que marca l'estratègia d'aquesta Casa i fer-los amb la millor qualitat possible. Entenc que és molt important en una institució cultural de caràcter públic que el nombre de visitants sigui molt gran... Clar que per mi no serà mai aquest un criteri d'avaluació. Ho dic ara quant hem tingut molts bons resultats i ho diria igual un any que n'hi haguéssim menys.

El ganxo de Gaudí, com altres punts destacats de la programació

d'enguany, ¿poden arribar a superar el record del 2001?

A mi de l'Any Gaudí el que m'interessa és l'enorme qualitat de l'exposició que farem aquí: Univers Gaudí, que recull tant les influències rebudes per Gaudí com les influències donades amb la seva experiència en el propi taller de l'artista. Això és el que interessa i així ho ha interpretat en Juanjo Lahuerta que ha fet un treball extraordinari i que tots els visitants tindran ocasió de veure ben aviat. De l'anomenat "Any Gaudí" crec que una vegada més la ciutat de Barcelona ha comès un error molt característic, com és el de programar milers d'actes i milers d'exposicionetes pensant que la quantitat de posar en solfa moltes coses es el que realment dona importància als esdeveniments, quant moltes vegades el que s'hauria de valorar de la commemoració es crear poques mostres i totes elles ben fetes.

És evident que el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona s'ha consolidat des de la seva posta en marxa l'any 1994. Durant els primers anys, li van caure una pluja de crítiques pel costat convergent. Amb la perspectiva dels anys: ¿podem

FOTO: MARTA FONT

CERVERA – OLOT – SABADELL

Cervera com a lloc de naixement, on hi vas viure fins els vuit anys. Vas créixer amb la certesa que un dia veuries el mar...

Va ser un fet absolutament casual que un dia veies el mar des de Montjuïc. És una d'aquelles primeres imatges que tinc de la infantesa i probablement això te a veure

amb que els paisatges industrials siguin els meus preferits. Potser per la barreja del descobriment del mar amb la presència d'una zona portuària que és un element fort.

Un element fort, intueixo, que va provocar en una criatura de vuit anys el trasbals de sortir d'un mar de terra segarenca amb ones de blat, ordi ametlles, oliveres i cims pirinencs a la ratlla de l'horitzó.

Olot fou un altre indret on va anar a "donar fe" notarial el teu pare i tota la família. A la capital de La Garrotxa començares a fer periodisme...

...A l'emissora Ràdio Olot i al setmanari Olot Misió i estudiant dels Escolapis. Amb Cervera hi tinc uns vincles més forts, més atàvics, més sentimentals. Amb Olot m'uneix una part més forta de la biografia d'aprenentatge, d'establiment, de construcció de relacions. Malgrat que Olot pot semblar més bonic que Cervera, pesa molt més i m'impresiona més el paisatge de Cervera. En canvi Olot ho conservo en el record com una part més quotidiana de la meva vida.

Amb motiu dels 50 anys de Ràdio Olot em pogut veure fotos als diaris d'un Ramoneda adolescent fent els seus "pinitos" radiofònics envoltat per un nombrós grup de plumes que amb el transcurs dels anys han arribat a la professionalitat. Se'l veu ja amb cara de filòsof jove...Un rostre preocupat pel futur.

D'Olot a Sabadell te'n queda, crec, un record mínim: Un record malaltís.

De Sabadell en tinc, efectivament, molt pocs de records, excepte els estrictament familiars. De fet el més desagradable foren els tres mesos pel patiment d'una greu malaltia. Quan el meu pare s'estableix a la notaria, jo ja portava uns anys vivint a Barcelona. Els meus lligams, de viure amb continuïtat a Sabadell, han estat de poc més o menys d'un any.

Noto que passa de puntetes sobre el destí sabadellenc. Ciutat de paisatge industrial per bé que no disposa de port. Com aquell somni fet realitat del nen que un dia va quedar impressionat per la barreja del mar i les fàbriques. Ja porta anys vivint a Barcelona i la capital vallesana queda com a sancta sanctorum de la reserva familiar.

El color de Barcelona, segons Ramoneda, és el blau. La imaginació diu que Barcelona és d'aquest color perquè té molt cel i molt mar. Canviaria Barcelona per...

...Per París, però per pocs llocs més. París continua sent la ciutat per antonomàsia, malgrat la competència de Nova York. Sóc molt urbà, jo, que quedi clar.

catalogar l'activisme cultural del CCCB com a consolidat, o és un més dels promotors o contenidors de recursos del consum cultural o de l'avantguarda cultural de la ciutat ?

Crec que el nostre paper a la ciutat ha quedat plenament consolidat. A mi mai no m'han arribat grans crítiques des del món cultural nacionalista. Va haver-hi en principi una certa desconfiança que en va manifestar personalment el propi president Pujol...I es que la idea d'un centre cultural sobre les ciutats, per definició, els hi creava un perjudici, es a dir, els hi semblava sospitosos de no sé quantes coses. La política del CCCB ha estat evident: un lloc ampli d'acollida de projectes culturals que jugant un paper decisiu en el món cultural dels darrers anys, fins i tot superior al que jo hauria imaginat inicialment.

Mestissatge cultural, interculturalitat, ¿potser aquesta doble expressió impulsa un alt percentatge dels vostres projectes?.

Això del mestissatge sempre em fa una certa por. El mestissatge sempre és el que s'imposa als altres i se'ls "jala". Més aviat parlaria de pluriculturalitat i, evidentment, una de les característiques del CCCB és que procurem tractar absolutament igual a un artista de Nova York que a un de Burkina Faso...o de París o de Bangla Desh.

Amb la recent inaugurada CaixaForum, com ja fa temps amb el Centre Santa Mònica i alguns altres de l'Àrea Metropolitana o del Vallès, la competència és cada cop més forta...

Afortunadament ha crescut molt la competència en aquesta ciutat i els seus voltants. Quant nosaltres vam obrir el 1994 era un moment especialment gris en que gairebé ens sentíem en situació de monopoli, i ara han sorgit molts projectes i molts d'ells força interessants. Jo contra tot plegat només en tinc un motiu de satisfacció que, alhora, ens exigeix a tots programar amb suficient interès per atreure el públic cultural d'aquesta ciutat que salta a la vista que ha de créixer i que te a l'abast bones ofertes.

La polèmica Madrid/Barcelona ha estat en els darrers temps un debat obert: ¿És una realitat tant en el camp econòmic-empresarial-polític com en el socio-cultural?

Són polèmiques una mica interessades. Una mica mediàtiques en el sentit, en aquest cas, una mica pejoratiu de l'expressió. ¿Què Madrid té més avantatges pel fet de ser la capital de l'Estat?. Doncs, sí. Perquè indubtablement el fet d'haver-hi el poder polític exerceix un factor d'atracció important. ¿Què Barcelona i Catalunya no tenen una economia prou forta per poder contrarestar aquest poder polític? Doncs, sí. Recordem que és el mateix que passa a Itàlia entre Milà i Roma, amb la diferència que Milà és la capital de la Lombardia, la primera regió europea i Barcelona la capital d'una regió mitjana que just ara acaba de superar el llistó de la meitat de la mitjana de les regions europees...Els fets son així i propis d'un govern i d'una societat que concentra els centres de decisió a la capital política, Catalunya malgrat la seva forta competitivitat industrial pinta cada cop menys en la presa de decisions...Clar que a Madrid li passa de manera semblant, i cada cop més, respecte dels sistemes emprats per les multinacionals que tenen els punts neuràlgics de planejaments lluny d'Espanya...Barcelona el que ha de fer és obsessionar-se menys amb Madrid i intentar definir que és el que vol ser:

FOTO: MARTA FONT

Galeria

EXPOSICIONS
OBRA PERMANENT

PASSEIG DE LA PLAÇA MAJOR, 27
08201 Sabadell • Telf./fax 93 727 37 94

quin és el model que vol seguir i cercar el seu lloc en un món global.

Tertulià a la ràdio i columnista molt llegit a la premsa. Diríem que molt escoltat i molt llegit pels uns i pels altres. Una sana barreja de filòsof-periodista .

No em sembla res excepcional. L'única cosa que celebrego es el no haver acabat d'integrar-me plenament a cap dels gremis en els que he estat: Ni al de directors de museus i centres culturals, ni al de periodistes, ni al de filòsofs. La qual cosa m'ha donat una llibertat extraordinària. Mai no he sentit el pes gremial damunt meu. Els col·legues saben que aquí hi estic de pas i que per tant no sóc un competidor que vol "robar-los" llocs de feina. De la mateixa manera que en el món del periodisme sabien que el que a mi m'agrada és escriure sense involucrar-me en directrius redaccionals, com en el món de la filosofia mai no he tingut pretensions acadèmiques especials. Tot plegat —insisteixo— és el que m'ha donat una llibertat més gran.

El nacionalisme català de Pujol és tabú als ulls del Partit Popular, com també quant senten a dir federalisme a Maragall, autodeterminació a Carod Rovira, o soberanisme a l'Arzallus. Salvant les distàncies i a l'estil del Dr.Sardà i Salvany: El federalisme, ¿és pecat?

El federalisme és un model molt explotat, molt conegut, molt utilitzat. Tampoc no estic segur que sigui una fórmula federalista la que hagi d'adoptar aquest país, encara que en part ja se li sembla. Crec que s'ha d'intentar amb el debat sobre la qüestió deixar els tabús i prejudicis de cadascú a un costat i intentar buscar la manera de que tothom si pugui sentir còmode. Clar que això és extremadament complicat perquè les resistències són molt altes i, a més, està provat que malgrat tot encara avui el nacionalisme és de les peces segures que donen rèdits electorals. Menys que en altres moments, però en segueixen donant. Per tant, demanar-li al senyor Aznar i al senyor Pujol que renunciïn al seu nacionalisme, és demanar massa perquè saben que en gran mesura poden perdre les eleccions. També és veritat que el curs de les coses, el curs dels fets, fa que l'aportació dels ciutadans pels diferents nacionalismes, al menys en la situació espanyola, sigui molt més descafeïnada que fa un cert temps.

Sense deixar el tema: Si Maragall torna a guanyar; però aquest cop tant a les urnes com a la llei de Hond, consideres que farà una política semblant de la coalició CiU.

És evident que Maragall és com és. Un dia em preguntava un dirigent polític madrileny: "Si guanya Maragall, ¿canviaran molt les coses?" Li ho vaig aclarir així: "Em preguntes si seguirà venint a La Moncloa a explicar-li al president de torn com s'ha de fer Espanya?. Doncs, sí, seguirà venint a La Moncloa". Si en un article plantejo la pregunta: "Gobernar, per què?", dirigida a Maragall, és

FOTO: MARTA FONT

perquè jo crec que els partits d'esquerres han de començar a pensar què volen ser quant siguin grans. Per fer el mateix que fa la dreta, ja ho fa la dreta, i a vegades fins hi tot ho fa millor... A mi em sembla que amb l'excusa que s'han de guanyar les pròximes eleccions, l'esquerre no està definint unes respostes clares a la situació en la que ens trobem. Un exemple: Acaba de passar en aquest país un fet que posa molt de manifest els problemes de fons de la situació en que ens trobem, em refereixo al cas del tancament de la fàbrica Lear de Cervera i que bé a demostrar-nos dues coses: Primer, l'estratègia de deslocalització, es a dir, d'utilitzar les possibilitats d'intervenir amb uns espais del món contra altres per abaratir el cost del treball i com a conseqüència d'això un problema que és molt greu que crec que definirà el futur immediat i que per tant cal que es comenci a apuntar solucions: la desvalorització del factor treball. El treball és ara un component cada cop més petit d'un producte, un factor amb menys valor. Això, evidentment ha de tenir conseqüències importants en la societat...

...El tèxtil també va deslocalitzar fa un munt d'anys: Les colònies febrils de l'eix del Llobregat i del Ter, els vapors de Sabadell. El tema no és nou.

Era ben diferent. No és comparable. Ara hi ha una deslocalització a nivell global. És juga amb uns països per fer pressió sobre d'altres. Ara anirem a Polònia perquè és més barat... Un procés que és jugada d'estratègia de potents multinacionals. Els teus exemples, especialment els de Sabadell i Terrassa, era la crisi provocada per un final de cicle per la obsolescència de les empreses, amb una certa incapacitat per readaptar-se a la situació de competitivitat i d'obrir-se a mercats nous.

Pel que expliques la nova economia global margina la maquinària política dels països, fins hi tot els rics i democràtics. En paraules planeres: Un xantatge empresarial igual a la postura resignada dels governs.

Un dels problemes gravíssims del temps recent és aquesta separació entre poder i política que fa que la política sigui molt incapaç, molt impotent davant dels canvis d'escala en el sistema econòmic-financer. Perquè queda clar que el poder, l'autèntic poder, està en un altre cantó... Aquest és un dels problemes greus del moment, repeteixo.

COL·LECCIÓ TEXTOS FILOSÒFICS

Josep Ramoneda i Molins és un dels autors de la Col·lecció Textos Filosòfics.

És una col·lecció que vam iniciar ja fa molts anys amb el Pep Calsamiglia i en Pere Lluís Font a l'Editorial Laie, i que després va continuar Edicions-62. És una col·lecció important tota vegada que és l'intent més sistemàtic de traduir tots els clàssics al català. És una llista tancada on hi ha des d'Aristòtil i els pre-socràtics... fins a Michel Foucault. Es a dir, les obres principals de la història de la filosofia seleccionades amb un criteri el més objectiu, i per tant eclèctic possible. S'hi poden trobar: les *Crítiques*, de Kant... *El discurs del mètode*... Els *Diàlegs* de Plató... Com et dic, cent cinquanta obres.

CULTURA MES CREATIVA EN PLENA LLIBERTAT

Hi ha qui sosté que la cultura catalana perd pistona da en època de llibertats, que l'element creatiu s'esforça més en circumstàncies adverses.

Això no ho he cregut mai i. El nivell cultural de Barcelona és més gran ara que al final de la dictadura, que era d'un àmbit molt reduït. L'espai natural per la creació cultural és, sens cap mena de dubtes, viure en plena llibertat política i per tant de pensament i d'intercanvi d'idees.... Sovint solem sentir la ploranera sobre l'enfonsament del Titànic... i del retard cultural. En aquest país fallen les coses que ja sabem: La falta de tradició d'una universitat potent i investigadora, com falta un sistema editorial prou fort com el que tenen els francesos, que és el que marca la diferència entre la capacitat d'imposar, o no, les modes mundials. Fallen totes aquestes coses que ja sabem. Però la potencialitat cultural de Barcelona no em sembla inferior a la d'altres ciutats i amb això crec que s'ha de desmitificar una mica conceptes antics i antagònics. Cal perdre la por. La meua experiència després d'haver treballat amb els principals centres culturals europeus, és que en ordre a la creativitat cultural no els hi tenim res per envejar, excepte una cosa: Pressupost per tirar endavant un immens cúmul d'idees i projectes que no paren de brollar de la creativitat cultural.

